

West Bengal State University
B.A./B.Sc./B.Com. (Honours, Major, General) Examinations, 2018

PART - II
SANSKRIT — HONOURS
Paper - III
(NEW AND OLD SYLLABUS)

Duration : 4 Hours]

[Full Marks : 100

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.
The figures in the margin indicate full marks.

(NEW SYLLABUS)

UNIT - I

(Marks : 10)

1. Define and illustrate any one of the following :

5

अपहनुति, समासोक्ति ।

2. Name and explain the figures of speech in any one of the following verses :

a) अधरः किसलयरागः कोमलविटपानुकारिणौ बाहू ।

कुसुममिव लोभनीयं यौवनमङ्गेषु सन्नद्धम् ॥

b) बृहत्सहायः कार्यान्तं क्षोदीयानपि गच्छति ।

सम्भूयाम्भोधिमभ्येति महानद्या नगापगा ॥

UNIT - II

(Marks : 35)

3. Discuss the merits and demerits of Bhāravi as poet. 12

OR

Give a vivid description about the methods adopted by Duryodhana in his administration to make content his subjects as revealed by Vanecara in his speech.

In this context depict in brief the character of the speaker. 8 + 4

4. Translate into Bengali or English any two of the following : 2 × 5

a) निसर्गदुबोधमबोधविकल्पाः

कृ भूपतीनां चरितं कृ जन्तवः ।

तवानुभावोऽयमवेदि यन्मया

निगूढतत्त्वं नयवर्त्म विद्विषाम् ।

b) अबन्ध्यकोपस्य विहन्तुरापदां

भवन्ति वश्याः स्वयमेव देहिनः ।

अमर्षशून्येन जनस्य जन्तुना

न जातहार्देन न विद्विषादरः ॥

c) सखीनिव प्रीतियुजोऽनुजीविनः

समानमानान् सुहृदश्च बन्धुभिः ।

स सन्ततं दर्शयते गतस्मयः

कृताधिपत्यामिव साधु बन्धुताम् ॥

d) कथाप्रसङ्गेन जनैरुदाहृता -

दनुस्मृताखण्डलसूनुविक्रमः ।

तवाभिधानात् व्यथते नताननः

सुदुःसहान् मन्त्रपदादिवोरगः ॥

5. Explain with reference to the context any one of the following verses in Sanskrit : 8

a) तथापि जिहः स भवज्जिगीषया

तनोति शुभ्रं गुणसम्पदा यशः ।

समुन्नयन् भूतिमनार्यसङ्गमाद्

वरं विरोधोऽपि समं महात्मभिः ॥

b) ब्रजन्ति ते मूढधियः पराभवं

भवन्ति मायाविषु ये न मायिनः ।

प्रविश्य हि घ्नन्ति शठास्तथाविधान्

असंवृताङ्गान् निशिता इवेषवः ॥

6. a) Name and expound the samāsa of गुणसम्पदा or कथाप्रसङ्गेन । 2

b) Account for the case ending in तवाभिधानात् in 4 (d) or बन्धुभिः in 4 (c). 2

c) Derive व्यथते or पराभवम् । 1

UNIT - III

(Marks : 35)

7. Discuss the qualities of the kings of the dynasty of Raghu as found in the Canto-I of Raghuvamśa. 12

OR

What do you know about the characteristics of Mahākāvya ? How far these characteristics are to be found in the Raghuvamśa ?

8. Translate into Bengali or English any two of the following verses : 2 × 5

- a) लोकान्तरसुखं पुण्यं तपोदानसमुद्भवम् ।
सन्ततिः शुद्धवंश्या हि परत्रेह च शर्मणे ॥
- b) तं सन्तः श्रोतुमर्हन्ति सदसद्व्यक्तिहेतवः ।
हेम्नः संलक्ष्यते ह्यग्नौ विशुद्धिः श्यामिकाऽपि वा ॥
- c) व्यूढोरस्को वृषस्कन्धः शालप्रांशुर्महाभुजः ।
आत्मकर्मक्षमं देहं क्षात्रो धर्म इवाश्रितः ॥
- d) भीमकान्तैर्नृपगुणैः स बभूवोपजीविनाम् ।
अधृष्यश्चाभिगम्यश्च यादोरत्नैरिवार्णवः ॥

9. Explain in Sanskrit with reference to the context any one of the following : 8

- a) क्व सूर्यप्रभवो वंशः क्व चाल्पविषया मतिः ।
तितीर्षुर्दुस्तरं मोहादुडुपेनास्मि सागरम् ॥
- b) अथवा कृतवाग्द्वारे वंशेऽस्मिन् पूर्वसूरिभिः ।
मणौ वज्रसमुत्कीर्णे सूत्रस्येवास्ति मे गतिः ॥

10. a) Name and expound the Samāsa of सूर्यप्रभवः or लोकान्तरसुखम् । 2

b) Account for the case ending in हेम्नः in 8 (b) or पूर्वसूरिभिः in 9 (b). 2

c) Derive आश्रितः or विशुद्धिः । 1

UNIT - IV

(Marks : 20)

11. Critically examine the remark — “माघे सन्ति त्रयो गुणाः”, Enrich your answer with quotations from your text. 9

OR

Summarise the speech of Nārada as narrated in the Canto-I of the Śisupālavadhā.

12. Translate into Bengali or English any one of the following verses : 4

i) a) श्रियः पतिः श्रीमति शासितुं जगज्जगन्निवासो वसुदेवसद्यनि ।

वसन् ददर्शावतरन्तमम्बराद्विरण्यगर्भाङ्गभुवं मुनिं हरिः ॥

b) गतं तिरश्चीनमनूरुसारथेः प्रसिद्धमूर्ध्वं ज्वलनं हविर्भुजः ।

पतत्यधो धाम विसारि सर्वतः किमेतदित्याकुलमीक्षितं जनैः ॥

OR

- ii) Write short note on वीणा and रस in शिशुपालवधम् । 2 + 2

OR

- iii) a) Name and expound the samāsa of अनूरुसारथेः or वसुदेवसद्यनि । 2

b) Account for the case ending in जनैः in 12 i (b) or श्रीमति in 12 i (a). 1

c) Derive तिरश्चीनम् or वसन् । 1

13. Explain in Sanskrit with reference to the context any one of the following verses : 7

a) प्रभुर्बुभूषुर्भुवनत्रयस्य यः शिरोऽतिरागाद्दशमं चिकर्तिषुः ।

अतर्कयद्विघ्नमिवेष्टसाहसः प्रसादमिच्छासदृशं पिनाकिनः ॥

b) विधाय तस्यापचितिं प्रसेदुषः प्रकाममप्रीयत यज्वनां प्रियः ।

ग्रहीतुमार्यान् परिचर्यया मुहुर्महानुभावा हि नितान्तमर्थिनः ॥

West Bengal State University
B.A./B.Sc./B.Com. (Honours, Major, General) Examinations, 2013

PART - II
SANSKRIT — HONOURS
Paper - IV
(NEW AND OLD SYLLABUS)

Duration : 4 Hours]

[Full Marks : 100

*Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.
The figures in the margin indicate full marks.*

(NEW SYLLABUS)

UNIT - I

(Marks : 35)

1. a) Answer any two of the following questions : $2 \times 12 \frac{1}{2} = 25$
- i) Attempt an essay on the spurious elements of the Rāmāyana.
- ii) Write an exhaustive note on the dramas composed by Kālidāsa.
- iii) Write a discourse on Sanskrit lyrics.
- iv) Briefly discuss the growth and development of Sanskrit Historical
Kāvya.

- b) Write short notes on any two of the following : 2 × 5 = 10
- i) *Buddhacarita*
 - ii) *Pañcatantra*
 - iii) *Ūrubhaṅga*
 - iv) *Harivamsa.*

UNIT - II**(Marks : 15)**

2. a) Answer any one of the following : 1 × 10 = 10
- i) Trace the history of development of medical studies in ancient India.
 - ii) In which Sanskrit text was the theory of the rotation of the Earth propounded ? Write a critical note on the text and its author.
- b) Write short note on any one of the following : 1 × 5 = 5
- i) *Pingala Chandahsūtra*
 - ii) *Pañcasiddhānta*
 - iii) *Saṅgitadāmodara*
 - iv) *Bhāskaracarya.*

UNIT - III

(Marks : 25)

3. a) Describe Mahāśvetā as she is depicted in the Kādambari by Bānabhatta. 10

OR

Describe Bānabhatta's style with apt quotations from the prescribed text of the Kādambari.

- b) Explain in simple Sanskrit with reference to the context any one of the following : 1 × 8 = 8

- i) पञ्चमहाभूतमयमपहाय द्रव्यात्मकम् अङ्गनिष्पादनोपकरणकलापं धवलगुणेनेव केवलेनोत्पादिताम् ,
दक्षाध्वरक्रियामिवोद्धत-गण-कच-ग्रह-भयोपसेवितत्र्यम्बकाम् ।
- ii) द्यूतकलाकुशलामिव वशीकृताक्षहृदयाम् , महीमिव जलभृतदेहाम् , हिमसमयदिवसमुखलक्ष्मीमिव
परिगृहीतभास्करातपाम् , आर्यामिव समुपात्तयतिगणोचितमात्राम् ।

- c) Translate into English or Bengali any one of the following: 1 × 7 = 7

- i) अनवरत-गीत-परिस्फुरिताधरपुटवशात् अतिशुचिभिः शुद्धहृदयमपूरवैरिव गीतगुणैरिव स्वरैरिव
स्तुतिवर्णैरिव मूर्तिमद्भिर्मुखात्रिष्यतद्भिर्दर्शनांशुभिः पुनरिव स्नपयन्तीं गौरीपतिम् ।
- ii) अतिमधुरगीतावकृष्टैर्ध्यानमिवाभ्यस्यद्भिर्निश्चलकर्णपुटैर्मृग-वराह-वानर-वारण-शरभ-सिंह-
प्रभृतिभिर्वनचरैरावद्धमण्डलैराकर्ण्यमान-गीतानुबिद्ध विपञ्चीघोषाम् ।

UNIT - IV

(Marks : 25)

4. a) Describe the character of Anantavarmā as depicted in the *Visruta-carita* of Dandin. 10

OR

Estimate the place of Dandin as a writer of Prose Romance.

- b) Explain any one of the following in simple Sanskrit : 1 × 8 = 8

- i) द्यूतेऽपि द्रव्यराशेस्तृणवत्तयागादनुपमानमाशयौदार्यं, जयपराजयानवस्थानाद्यर्षविषादयोरविधेयत्वम् ।
- ii) पञ्चाङ्गमन्त्रमूलो द्विरूपप्रभावो स्कन्धश्चतुर्गुणोत्-साहविढपो द्विसप्ततिप्रकृतिपत्रः षड्गुणकिसलयः शक्तिसिद्धिपुष्पफलश्च नयवनस्पतिर्नेतुरुपकरोति ।

- c) Translate any of the following into Bengali or English : 1 × 7 = 7

- i) स्वप्नेऽद्य मे देव्या विन्ध्यवासिन्या कृतः प्रसादः । अद्य चतुर्थेऽहनि प्रचण्डवर्मा मरिष्यति । पञ्चमेऽहनि रेवातटवर्तिनि मद्भवने परीक्ष वेजन्यं जनेषु निर्गतेषु कपाटमुद्घाट्य त्वत्सुतेन सह कोऽपि द्विजकुमारो निर्यास्यति । स राज्यमिदमनुपाल्य वालं ते प्रतिष्ठापयिष्यति ।
- ii) अधीष्व तावद्दण्डनीतिम् । इयमिदानीमाचार्य-विष्णुगुप्तेन मौर्यार्थे षड्भिः श्लोकसहस्रैः संक्षिप्ता । सेवेयमधीत्य सम्यगनुष्ठीयमाना यथोक्तकर्मक्षमा इति । स 'तथा' इत्यधीते शृणोति च । तत्रैव जरां गच्छति । तत्तु किल शास्त्रं शास्त्रान्तरानुबन्धि । सर्वमेव वाङ्मयमविदित्वा न तत्त्वतोऽधिगम्यते ।

(OLD SYLLABUS)

UNIT - I

(Marks : 25)

Answer Q. No. 4 and any one from the rest.

1. Give an account of the secular hymns of the Rgveda with special reference to *Akṣasūkta*. 15
2. What is *Vedāṅga* ? Attempt a discourse on the *Vedāṅga* literature. 6 + 9
3. What is the other name of Atharvaveda ? Why is it so called ? Give a brief account of the contents of the Atharvaveda *saṁhitā*. 2 + 2 + 11
4. Write short notes on any *two* of the following : 2 × 5 = 10
 - i) *Āraṇyaka*
 - ii) *Bṛhaddevatā*
 - iii) *Dānastuti*
 - iv) *Satapathabrāhmaṇa*
 - v) *Isopaniṣad*.

UNIT - II

(Marks : 50)

Answer Q. No. 9 and any two from the rest.

5. Write an exhaustive note on the influence of Rāmāyana on Indian literature. 15
6. Write an essay on Asvaghosa and his works. 15
7. Attempt a discourse on Sanskrit Fable literature. 15
8. Write a note on the growth and development of Sanskrit historical Kavyas. 15
9. Write informative notes on any four of the following : 4 × 5 = 20
- i) Mālavikāgnimitra
 - ii) Hitopadesa
 - iii) Ūrubhāṅga
 - iv) Aihole inscription
 - v) Harivamśa
 - vi) Dasakumāracarita
 - vii) Gītagovinda.

UNIT - III

(Marks : 25)

Answer Question No. 13 and any one from the rest.

10. Give an account of the history of Chandaḥśāstra with special reference to the earliest available works on this subject. 10
11. Write a note on the mathematical treatise in Sanskrit in ancient India. 10
12. Write an exhaustive note on the origin and development of astronomical studies in ancient India. 10

13. Write short notes on any *three* of the following :

3 × 5 = 15

- i) *Abhinayadarpaṇa*
 - ii) *Varāhamihira*
 - iii) *Suśrutasamhitā*
 - iv) *Saṅgī tadāmodara*
 - v) *Āryabhaṭṭa*.
-